

УДК 340.131.6

Донченко О. І., к.ю.н., доцент кафедри загально
правових дисциплін та міжнародного права
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

Особливості розмежування правопорушень

У роботі здійснено характеристику й аналіз правопорушень. Визначено їх поняття, ознаки та види, з'ясовано критерії розмежування правопорушень, звернуто увагу на особливості відмежування правопорушень від проступків, а також перспективи розвитку юридичної науки у цій сфері. Встановлено, що під правопорушенням потрібно розуміти суспільно небезпечне або шкідливо неправомірне (протиправне) винне діяння (дію або бездіяльність) деліктоздатної особи, яке тягне юридичну відповідальність.

Ключові слова: правопорушення, суспільна небезпека, винність, протиправність, караність, злочин, проступок, критерії відмежування.

В работе осуществлена характеристика и анализ правонарушений. Определены их понятие, признаки и виды, выяснены критерии разграничения правонарушений, обращено внимание на особенности отграничения правонарушений от проступков, а также перспективы развития юридической науки в этой сфере. Установлено, что под правонарушением нужно понимать общественно опасное или вредно неправомерное (противоправное) виновное деяние (действие или бездействие) деликтоспособного лица, которое влечет юридическую ответственность.

Ключевые слова: правонарушение, общественная опасность, виновность, противоправность, наказуемость, преступление, проступок, критерии отграничения.

The work carried characterization and analysis of crime. Defined their concept, characteristics and types, revealed distinction between offenses referred to the peculiarities of separating the offenses of misconduct and prospects of development of jurisprudence in this area. It is established that the offense should be understood in a socially dangerous or harmful illegal (illegal) guilty act (action or inaction) delictual person that causes legal liability.

Key words: offense, public danger, guilt, illegality, guilt, offense, offense delimitation criteria.

Постановка проблеми. Будучи невід'ємним складовим елементом життєдіяльності суспільства і держави, правопорушення завжди стоїть на перешкоді прогресивних змін, тому є супроводжувальною закономірною тенденцією в функціонуванні суспільства в цілому і держави зокрема.

Українська держава переживає важливий етап своєї історії – етап набуття справжньої незалежності, довгоочікуваної свободи та права самостійно розпоряджатися своїм майбутнім. Це створило передумови для розбудови правової демократичної суверенної держави, динамічного та неухильного зростання, зміцнення своїх позицій серед країн світу. Водночас постали й проблеми, які потребують негайного розв'язання – це правопорушення як соціальне явище, з поняттям та існуванням якого тісно пов'язаний такий важливий правовий інститут, як склад правопорушення.

Правопорушення зокрема і злочинність взагалі – це складні соціальні явища, що супроводжують політичний, економічний та культурний розвиток більшості країн світу. Вони – величезна руйнівна сила для будь-якої держави. Саме через вивчення і всебічне дослідження інституту правопорушення та впровадження здобутих у процесі такого вивчення знань, можна знайти шляхи боротьби з такою серйозною і загрозливою для нашого суспільства проблемою, як злочинність.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми поняття правопорушення, його ознак та видів досліджувалися багатьма вченими, наприклад, М.С. Таганцевим, М.Д. Сергєєвським, А.А. Герцензоном, А.Н. Трайніним, М.С. Строговичем, В.М. Кудрявцевим,

Н.Ф. Кузнецовою та ін. У сучасній теорії права України дослідженням проблем правопорушень та їх ознак займаються М.І. Мельник, М.І. Хавронюк, Р.В. Вереша, О.В. Микитчик, А. Жалінський, П.І. Заруба та ін.

Мета статті. Метою даної публікації є з'ясування питань класифікації правопорушень задля розуміння суті цього поняття, різноманітних критеріїв класифікації та значення класифікації правопорушень у теорії права та практиці застосування правових норм.

Виклад основного матеріалу. Правопорушення є ключовим, основоположним поняттям теорії держави та права, яке за своїм правовим змістом відображає соціальну сутність чинного законодавства, його основних інститутів, а також державну політику у сфері боротьби зі злочинністю. Правопорушення за своєю природою порушує правові норми-заборони, тобто ті правила поведінки, які встановила держава в законі.

У методології наукового вивчення правопорушення можна виділити чотири рівні дослідження цієї проблеми:

- політико-ідеологічний рівень – відображає цілісне ставлення держави до правопорушення;
- рівень філософсько-правової методології – досліджує правопорушення в універсальних світоглядних вимірах культурно-історичного процесу;
- правовий науково-теоретичний рівень – визначає основні закономірності і тенденції розвитку злочинності як соціального явища;
- юридично-прикладний рівень – визначає сутність і склад правопорушення, його ознаки, класифікацію і кваліфікацію, відмінність від інших форм антисуспільної поведінки людини [1, с. 5].

Поняття правопорушення має конкретно-історичний зміст та визначається його суспільною природою, походженням, витоками, змістом, а також суспільним призначенням його законодавчого визначення [2, с. 116].

Правопорушення переважно розглядається як правова категорія, але його можна розглядати також в інших значеннях, основними з яких є психологічне, соціальне, історичне, кримінальне, кримінологічне та соціологічне розуміння.

Оскільки правопорушення – це вчинок людини – це цілком закономірним і важливим є його психологічний аналіз, тобто вивчення злочину як прояву властивостей конкретної особистості, розкриття мотивів та цілей особи, яка стала правопорушником [3, с. 137].

Правопорушення – це, насамперед, акт людської поведінки, в якому виражається, об'єктивується саме посягання на суспільні відносини, його суспільна небезпечність та протиправність. Загалом правопорушення можна визначити як суспільно небезпечне або шкідливо неправомірне (протиправне) винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, яке спричиняє юридичну відповідальність.

Причинами правопорушень можуть виступати:

- 1) фактори суб'єктивного характеру – низький рівень правової культури, правовий нігілізм, омани в ціннісній орієнтації особи в умовах розвитку ринкових відносин (наприклад, криміналізація економіки, що продовжується, збільшення кількості збройних нападів на банки, підприємств і об'єкти охорони);
- 2) константні суперечності в суспільстві, прояви суспільної кризи, хиткість соціального становища, розбіжності рівня розвитку продуктивних сил і потреб суспільства;
- 3) недоліки в правотворчості і правозастосуванні: суперечності нормативно-правових актів, прогалини в законодавстві, слабка діяльність правоохоронних органів та ін. [4, с. 427].

На думку О.Ф. Скакун правопорушенню властиві такі ознаки:

1) має протиправний, неправомірний характер, тобто суперечить нормам права, чиниться всупереч праву, є свавіллям суб'єкта; являє собою порушення заборон, зазначених у законах і підзаконних актах, невиконання обов'язків, що випливають із нормативно-правового акта, акта застосування норм права або договору, укладеного на основі закону;

2) є суспільна шкідливим (наприклад, прогул,) або суспільна небезпечним (посягання на життя людини). При цьому враховуються не лише шкідливі наслідки, які настали, але й ті, які можуть настати. Законним вважається наказ, який відданий керівником у межах його компетенції з дотриманням належної форми і не містить розпоряджень чинити протиправні дії. Виконання наказу, в якому відсутня хоча б одна із зазначених умов, вважається незаконним, і відповідальність несе як той, хто віддав такий наказ, так й той, хто його виконав. Суспільна шкідливість (проступок) і суспільна небезпечність (злочин) основна об'єктивна ознака, що відрізняє правомірну поведінку від неправомірної. Юридичний аспект шкідливості виражається в порушенні суб'єктивних юридичних прав і обов'язків або перешкоді їх виконанню, матеріальний — у заподіянні учаснику правовідносин матеріальних або моральних збитків;

3) виражається в поведінці — протиправній дії (крадіжка, розбій) або бездіяльності (недбалість, прогул, залишення особи в безпорадному стані). Думки, наміри, переконання, які зовні не виявилися, не визнаються чинним законодавством об'єктом переслідування;

4) має свідомо вольовий характер, тобто в момент вчинення правопорушення залежить від волі і свідомості учасників, перебуває під контролем їх волі і свідомості, здійснюється ними усвідомлено і добровільно. Відсутність волі є юридичною умовою, за якою діяння не визнається правопорушенням, навіть якщо воно і мало шкідливі наслідки;

5) є винним. Правопорушенням визнається лише винне діяння, тобто дія, яка виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, завдає своєю дією (чи бездіяльністю) збитки суспільству і державі, містить вину. Вина — це психічне ставлення особи до свого діяння і його наслідків. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (ст. 62 Конституції України);

6) є караним, тобто спричиняє застосування до правопорушника заходів державного примусу, заходів юридичної відповідальності у вигляді позбавлень особистого, організаційного і матеріального характеру. Застосування державного примусу до правопорушника має на меті захистити правопорядок, права і свободи громадян [4, с. 421-422].

Відсутність зазначених ознак не дозволяє розглядати діяння як правопорушення.

У правовій науці існують різні критерії класифікації правопорушень. Види правопорушень розрізняються між собою за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості), за об'єктами посягання, за суб'єктами, за поширеністю, за ознаками об'єктивної і суб'єктивної сторін, а також за процедурами їх розгляду.

За ступенем суспільної небезпечності (шкідливості) розрізняють проступок та злочин. Проступки — це правопорушення, що завдають шкоди особі, суспільству, державі і є підставою для притягнення правопорушника до передбаченої законом відповідальності. Проступки можуть бути: конституційні, дисциплінарні, адміністративні, матеріальні, цивільно-правові.

Конституційні проступки — це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають

у винному заподіянні шкоди порядку організації і діяльності органів влади і управління, конституційним правам і свободам громадян, але не мають ознак складу злочину.

Дисциплінарні проступки — це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у невиконанні робітником, службовцем, військовослужбовцем, студентом виробничих, службових, військових або учбових обов'язків, порушенні правил внутрішнього трудового розпорядку.

Адміністративні проступки — це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному посяганні на суспільні відносини, що складаються у сфері державного управління і охороняються законом. Адміністративними проступками є вчинки, що заважають нормальній виконавчій і розпорядчій діяльності державних і громадських органів і організацій, посягають на суспільний або державний порядок, власність, права і законні інтереси громадян.

Як правило, вони регулюються нормами адміністративного, фінансового та інших галузей права і не пов'язані з виконанням службових обов'язків.

Новим видом правопорушення є податкові проступки — суспільно небезпечні протиправні діяння, які порушують права і законні інтереси суб'єктів податкових правовідносин. За їх вчинення встановлена юридична відповідальність.

Матеріальні проступки — це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у винному заподіянні шкоди майну підприємства його працівником.

Цивільно-правові проступки — це суспільно небезпечні протиправні діяння, які полягають у порушенні громадянами і організаціями майнових і особистих немайнових відносин, що складаються між суб'єктами права і становлять для них матеріальну і духовну цінність.

Цивільно-правові проступки регулюються нормами цивільного, сімейного, фінансового, аграрного права. На відміну від злочинів цивільні проступки не мають вичерпного переліку в законодавстві. Цивільно-правова відповідальність носить значною мірою правовідновлюючий (компенсаційний) характер.

Залежно від характеру цивільно-правового порушення розрізняють: договірні правопорушення (пов'язані з порушенням зобов'язань сторін цивільно-правового договору) та позадоговірні правопорушення (пов'язані з недодержанням або невиконанням вимог цивільно-правових норм).

Від проступку потрібно відрізняти злочин. Злочин — це передбачене законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Одним з нагальних на сьогоднішній день питань правової системи є впровадження інституту кримінального проступку про який іде мова в Концепції реформування кримінальної юстиції України, яка була схвалена рішенням РНБОУ від 15 лютого 2008 року та введена в дію Указом Президента України № 311/2008 від 08 квітня 2008 року та у Кримінальному процесуальному кодексі, прийнятому 13 квітня 2012 № 4651-VI.

Поява інституту «кримінального проступку» поставила принципове питання щодо поняття та визначення його місця у законодавстві. Гуманізація закону про кримінальну відповідальність це загальносвітова тенденція. У багатьох державах у кримінальному законодавстві виділяються і злочини, і кримінальні проступки (КК Латвії, Литви, Естонії, Албанії, Румунії, Угорщини, Данії, Норвегії, Італії, Голландії, Австрії, ФРН, Іспанії, Сан-Марино та ін.), або злочини, проступки і порушення (КК Бельгії, Франції, Швейцарії).

Згідно Концепції реформування кримінальної юстиції України зміст кримінальних

проступків становлять два види людської поведінки:

1) окремі діяння, що за чинним Кримінальним кодексом України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, які відповідно до політики гуманізації кримінального законодавства будуть визнані законодавцем такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки;

2) діяння передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо) [5, с. 4].

Концепція також уточнює, що за вчинення кримінального проступку можуть бути передбачені такі стягнення, як короткострокове позбавлення волі, штраф у певному обмеженому розмірі, позбавлення спеціальних прав, залучення до обов'язкових робіт, спеціальна конфіскація тощо [5, с. 7]. Мова йде про уже відомі законодавству види стягнень, коректування потребує лише їх розмір.

Науковці єдиної думки щодо поняття та місця кримінального проступку в законодавстві України не мають. Так, Н. Ф. Кузнєцова, пропонуючи своє визначення проступку, розуміє під ним «умисне чи необережне малозначне за своїм характером і ступенем суспільної небезпеки діяння» і виділяє наступні види покарань, що можуть застосовуватися до осіб, що їх вчинили: «максимальне позбавлення волі на строк до одного року або інше, більш м'яке покарання, або в санкції повинна бути передбачена альтернативна форма відповідальності: кримінальне покарання чи заходи громадського впливу» [6, с. 115-119];

У свою чергу Фріс П.Л. і Медичський І.Б. вважають, що «кримінальні проступки не можуть каратись суворіше, ніж позбавленням волі на строк до трьох років. Вони не повинні тягнути за собою судимість» [7, с. 166-171]. Така розбіжність у визначенні міри покарання за вчинення кримінального проступку, ще раз, наголошує на потребі законодавчого врегулювання інституту кримінальних проступків.

Проте питання щодо законодавчого закріплення поняття кримінальних проступків також є дискусійним. Новий Кримінальний процесуальний кодекс передбачає створення окремого закону про кримінальні проступки. Але, чи дійсно є потреба у тому, щоби передбачати кримінальні проступки в окремому законі про них? І злочини, і кримінальні проступки мають у цілому однакову правову природу, а правові наслідки їх вчинення також є майже однаковими. Тому поняття, види та правові наслідки вчинення кримінальних проступків можна визначити і в окремих нормах діючого Кримінального кодексу України, внівши відповідні зміни у Загальну та Особливу частину.

Спрямовуючи свої зусилля на вирішення цих спірних питань, перш за все потрібно звернути увагу на те, що ці протиправні діяння повинні пройти процедуру так званого «законодавчого моніторингу». Законодавець повинен здійснити попередній аналіз норм чинного Кримінального кодексу України виокремивши конкретні склади злочинів, які він відносить до кримінальних проступків. Під виконання такої процедури обов'язково підпадає і чинний Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Надалі потрібно частково змінити або доповнити диспозиції і санкції статей, які підпадають під ознаки кримінальних проступків і об'єднати їх. При цьому, основним критерієм який би відмежовував злочин, адміністративне правопорушення і кримінальний проступок повинен виступати ступінь суспільної небезпечності вчиненого діяння і ступінь небезпечності наслідків. Наслідки кримінального проступку мають бути проміжними між суспільно небезпечними та шкідливими наслідками, тобто такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки. Іншими словами мова

повинна іти про злочинний вчинок, який порушує які-небудь норми, правила поведінки чи загальноприйнятий порядок.

Окрім вищевикладеного критерію класифікації правопорушень, їх можна поділяти:

– за сферами громадського життя: у сфері соціально-економічних відносин; у суспільно-політичній сфері; у сфері побуту і дозвілля;

– за колом осіб: особисті; групі (колективні)

Також потрібно звернути увагу на міжнародні правопорушення — це дії або бездіяльність суб'єктів міжнародного права, які суперечать нормам і принципам міжнародного права або власним зобов'язанням і заподіюють шкоду іншому суб'єкту, групі суб'єктів міжнародного права або всьому міжнародному співтовариству.

Говорячи про особливості відмежовування одних правопорушень від інших, то воно здійснюється за такими основними критеріями, як характер і ступінь суспільної небезпечності, суб'єкт юрисдикції, тяжкість і вид стягнень, передбачених за їх вчинення, суб'єкт правопорушення.

Так, критерієм для виокремлення злочину з-поміж інших правопорушень є формальна ознака [8, с. 64]. Тож злочин відрізняється від інших правопорушень *характером і ступенем суспільної небезпечності*. Наприклад, за *характером суспільної небезпечності*, вбивство, розбій, терористичний акт відрізняються від будь-якого іншого правопорушення. За *ступенем суспільної небезпечності* відрізняються правопорушення, що посягають на один родовий об'єкт, але мають різні ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторін правопорушення. Так, адміністративне правопорушення дрібне хуліганство (ст. 173 КпАП України) за ступенем суспільної небезпечності (відсутність таких ознак, як особлива зухвалість або винятковий цинізм) відрізняється від злочину хуліганство (ст. 296 КК України).

Отже, ступінь суспільної небезпечності діяння як головна розмежувальна ознака між злочинами й іншими правопорушеннями визначається всіма його ознаками формою та видом вини, мотивом і метою, способом, місцем, обстановкою вчинення діяння та його наслідками. Законодавець, найчастіше, здійснює розмежування за наслідками вчинення діяння і, насамперед, за розміром заподіяної шкоди. Так, від цивільних проступків злочин відрізняється переважно ступенем суспільної небезпечності, який, зазвичай, також визначається розміром заподіяної шкоди. Так, умисне знищення чи пошкодження чужого майна стає злочином лише тоді, коли завдало шкоди у великому розмірі (ч.1 ст. 194 КК України), а якщо такої шкоди не було завдано, то винна особа несе лише цивільно-правову відповідальність, якщо дії зі знищення майна не містять за об'єктом посягання інших ознак, наприклад, хуліганства (ст. 296 КК України).

Відмінність полягає також у *суб'єкті юрисдикції*. Закон про кримінальну відповідальність приймає тільки Верховна Рада України, інші ж види відповідальності можуть визначати інші державні органи.

Тільки *суд може призначати покарання за вчинений злочин*, за інші правопорушення (наприклад, адміністративне) — розмір стягнення можуть визначати й інші представники влади. Крім того, *злочин тягне покарання*, що має обов'язковий наслідок — судимість особи, а інші *правопорушення тягнуть різні види стягнення* за відсутності вказаного наслідку.

Ще одним критерієм розмежування адміністративного правопорушення та злочину є тяжкість і вид стягнення. Такі покарання, як довічне позбавлення волі, позбавлення волі на певний строк, обмеження волі, громадські роботи передбачені лише за злочини.

Кримінальні й інші правопорушення можуть бути також розмежовані *за суб'єктом правопорушення*. Суб'єктом злочину виступає лише фізична осудна особа, яка на момент його вчинення досягла віку, з якого настає кримінальна відповідальність. За цією ознакою злочин можна відмежувати від цивільно-правового, а також деяких інших видів правопорушень, суб'єктом яких може бути і юридична особа. Суб'єктом дисциплінарного правопорушення може бути не будь-яка особа, а тільки та, на яку поширюється дія певних дисциплінарних статутів чи положень.

Такі критерії, як *кримінальна протиправність* і *кримінальна караність*, дозволяють відмежувати злочини від інших правопорушень, не передбачених чинним КК України і вчинення яких не створює підстави для застосування кримінальних покарань.

Відмежування правопорушень від аморальних вчинків звичай здійснюється за критеріями кримінальної протиправності й караності, а також за об'єктом, ступенем суспільної небезпеки та деякими іншими ознаками. Так, суспільство може визнавати аморальними, а у деяких випадках і суспільно небезпечними вчинками самогубство і замах на самогубство, клонування людини, проведення самоабортів тощо, але усі ці діяння не розглядаються як злочини, оскільки відповідальність за них чинний КК України не встановлює. Санкціями за невиконання вимог моральності можуть бути лише певні форми морального впливу, наприклад, громадський осуд.

Об'єкт аморальних вчинків суттєво відрізняється від об'єкта правопорушення. З одного боку, аморальні вчинки можуть посягати на такі загальні блага, як уявлення суспільства про добро і зло, справедливість тощо. З іншого боку, об'єктами аморальних вчинків можуть бути суспільні відносини, які перебувають виключно у сфері моральності і не мають жодного правового відтінку — кохання, загальне ставлення до віросповідання, деякі правила етикету тощо.

На відміну від правопорушення, аморальний вчинок не завжди полягає у конкретному діянні (дії або бездіяльності). Аморальними можуть бути спосіб життя загалом або деякі його сфери, думки та переконання. Більш чітко таке відмежування можна зробити тоді, коли ознаки, за допомогою яких визначається ступінь суспільної небезпеки, чітко визначені безпосередньо в законі.

Проблема *відмежування правопорушень від правомірної поведінки*, яка не є ні аморальною, ні суспільно небезпечною і, маючи певні ознаки правопорушення, насправді може бути навіть суспільно корисною, стосується, зокрема, випадків, коли діяння не визнається правопорушенням через існування обставин, які виключають його злочинність (статті 36-43 КК України) або караність.

Висновок. Підводячи короткий підсумок усього вище викладеного, потрібно сказати, що з аналізу визначення правопорушення можна сформулювати обов'язкові ознаки без наявності яких будь-яке діяння неможливо визнати правопорушенням. До таких ознак потрібно віднести: 1) діяння (дія або бездіяльність); 2) це діяння має бути вчинене суб'єктом правопорушення; 3) воно має бути винним; 4) вказане діяння має бути суспільно небезпечним; 5) відповідне діяння повинно бути передбачене чинним законодавством. Останнє, крім того, має на увазі, що обов'язковою ознакою правопорушення є також б) караність. З'ясування сутності цих ознак має важливе значення для подальшого встановлення критеріїв класифікації правопорушень та їх видів.

Види правопорушень розрізняються між собою за ступенем суспільної небезпечності (шкідливості), за об'єктами посягання, за суб'єктами, за поширеністю, за ознаками об'єктивної і суб'єктивної сторін, а також за процедурами їх розгляду. Крім того, правопорушення потрібно відрізнити від аморальних вчинків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Микитчик О.В. Злочин як соціальне явище: філософсько-правовий аспект: автореф. дис.... канд. юрид. наук (12.00.12) / О.В. Микитчик. — К., 2002. — 16 с.
2. Коржанський М.Й. Кримінальне право і законодавство України. Загальна частина : Курс лекцій / М.Й. Коржанський. — К.: Атіка, 2001. — 432 с.
3. Заруба П. Злочин як соціальне явище / П. Заруба // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 10. — С. 137-140.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : Підручник / О. Ф. Скакун / Пер. з рос. — Х. : Консум, 2001. — 656 с.
5. Коцепція реформування кримінальної юстиції України від 8 квітня 2008 року (офіційний текст). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=311%2F2008&myid=4/UMfPEGznhhSTH.Zi2EWzA.HdlPosFgkRbl1c>.
6. Романюк І.Ю. Кримінальний проступок, як різновид правопорушень / І.Ю. Романюк // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Дідоренка. Спеціальний випуск. — 2008. — № 2. — С. 115-119.
7. Фріс П.Л. Ознаки та склад кримінального проступку / П.Л. Фріс, І.Б. Медичкий // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. Збірник наукових праць. — 2007. — № 2. — С. 166-171.
8. Котюк В.О. Загальна теорія держави і права: навч. посіб. / Володимир Котюк. — К.: Атіка, 2005. — 590 с.

УДК 349.4

Ковальчук Ю. В., студентка 3-го курсу
КНУ імені Т.Г. Шевченка

Поняття та загальна характеристика права оренди землі

У статті викладено основні наукові погляди щодо характеристики оренди землі як правового титулу. Придлено значну увагу дослідженню поняття «право оренди землі» та розглянуто його загальну характеристику.

Ключові слова: оренда землі, право оренди землі, право на оренду, договір оренди земельної ділянки, об'єкт оренди.

В статье изложены основные научные взгляды относительно характеристики аренды земли как правового титула. Уделено значительное внимание исследованию понятия «право аренды земли» и рассмотрено его общую характеристику.

Ключевые слова: аренда земли, право аренды земли, право на аренду, договор аренды земельного участка, объект аренды.

In the article the basic scientific views on the characteristics of a lease of land title. Paid much attention to research the concept of “the right to lease the land” and considered its general characteristics.

Keywords: leasing land, leasehold land, the right to lease land lease agreement, lease object.

Актуальність теми. Оренда землі як засноване на договорі платне, строкове володіння і користування земельною ділянкою є одним з найдавніших правових інститутів. Вона являє собою один із засобів вирішення господарських завдань та в природній спосіб доповнює інші засоби та способи соціального, економічного та господарського розвитку. Враховуючи важливість питання оренди землі необхідно